

A magyar nagyhatalmi állásnak, országunk fellendülésének három kerékkötője van. Az első a hadsereg roppant költségeivel, a másik az adók, terhek s egyéb kötelezettségek óriás súlya, s a harmadik — gazdasági függésünk.

A két elsőnek megszüntetéséről egyhamar nem lehet szó, tehát a gazdasági önállóság, takarékoság, az őrző divat, fényűzés és sok fölösleges állami kiadás megszüntetése — első rendű teendők.

Ez a józan szocializmus tiszta és nemes programja, melynek megvalósítását a szerző a nép közvetlen vezetőitől, a papoktól, tanítóktól és jegyzőktől várja.

Ha ezen igazi népnevelők 50 ezernyi hatalmas tábora e könyv közvetlen hatása alatt megmozdul, s igyekszik erejéhez, tehetségéhez mértelen e szent, magasztos cél érdekében munkálkodni, boldog lesz hazánk népe, mert boldagnak kell lennie.

S e szent cél nemcsak szép, nemcsak magasztos, hanem lehetséges is és könnyű is. Csak akarni kell. Ezt az akaratot szintén meg kell teremteni, s ha ez meg van, nincs okunk hazánk jövője felől kétségbeesnünk.

Geöcze Saroltának multkor ismertetett könyve az *akarat neveléséről*, s a *XX. század igazi népnevelői* oly két könyv, mely nemcsak a szakemberek, hanem minden művelt hazafi érdeklődésére számot tarthat és tanulmányára méltó.

BIHARI FERENCZ.

A magyar filozófiai társaság közleményei. II. és III. füzet. Bpest, Kiadja a M. F. T. 1902.

Lapunk örömmel adta hírül a mult évben, hogy megalakult a *Magyar Filozófiai Társaság*, s annak a reményének adott kifejezést, hogy ez mélyíti az érdeklődést a pädagogia tudományá irányt is. Egyikre is, másakra is nagy szükség van. Panaszkodunk, hogy műveltségünk egyoldalú és sekélyes, de ma már tudjuk, hogy ennek oka az, hogy híján van a filozófiai mélységnek; mondjuk és érezzük, hogy nevelés- és oktatásügyünk erőtlen, élettelen hajtása az idegen szellemi áramlatoknak, nem a magyar gondolkodás, hanem idegen hatások hozták létre, erőszakolták reánk.

Bölcséleti képzettségű embereink sohasem hiányoztak. Apáczeitől Széchenyinkig minden nagyobb szellemünk gondolkodását mély bölcséleti belátás hatotta át, de magyar bölcséletet hiába keresünk, nem tudott gyökeret verni nálunk, mert nem volt talaja. Minden haladásnak, fejlődésnek a hagyományban van gyökere, ha tehát azt akarjuk, hogy legyen

magyar bölcelet is, először is folytonosságot kell teremteni az érdeklődés és állandó munkálkodás erejével. *Platon* fellépését a fizikusok és szofisták tették lehetővé, s nincs lángeleme, kinek előfutárait ki ne tudná mutatni a történeti vizsgálódás.

A M. F. T.-nak, mint a megalakuló gyűlésen a józan eszű *Bokor* hangsúlyozta, első fóladata abban határozódik, hogy érdeket keltsen a bölceleti problémák iránt, állandó munkásokat teremtsen a bölceleti munkásságnak, s így lehetővé tegye, hogy a mi filozofálásunknak is legyen hagyománya, melynek alapján a körülmények kedvező összejátszásával előállna egy korszakos magyar filozofus, ki eszméinek frissességével, agyvelejének architektonikájával, s azzal a búbájjal, melyet a magyar stílus mesteri kezelése szül, ragadná magával a közönséget».

Hogy mekkora haszon háramlanék ebből a magyar műveltség ügyére, azt minden művelt ember kell hogy érezze, s kétszeresen kell méltányolniok s figyelemmel kísérniök a Magyar Pædagogia munkásainak, kik tehetségükhöz képest hordják az építő anyagot a magyar pædagogia fejledező épületéhez.

Herbart óta a tudományos pædagogia kérdéseibe sikeresen csakis az szólhat hozzá, kinek bölceleti műveltsége van; a bölcelet és neveléstan ma már elválaszthatatlanok egymástól, magyar tudományos neveléstant tehát csak az fog alkotni, kit egyuttal a magyar bölcelet szülte gondolatok érleltek filozófussá.

Ezért üdvözljük a társaságot működése kezdetén, és olvassuk érdeklődéssel a czimben jelzett közleményeket.

A füzet élén felhívás áll a művelt közönséghez, hogy értesítse filozófiai szükségleteiről a társaságot. Jelelje meg kiki, hogy a bölcelet mely ága, a bölcelők mely alakjai felől szeretnének tájékozást szerezni. A Társaság igéri, hogy «a beérkező jelentéseket az elnökség rendezi, a kérdéseket nyilvántartja, az alkalmas erőknél felolvasások vagy értekezések formájában való feldolgozásra kiosztja és napirendre tűzi».

Második helyen *Emmer Kornél* megnyitó beszédje áll, melyben kijelenti, hogy a Társaság célja: «kihozni a filozófiát az iskolából a szabadba, a nyilvánosság friss levegőjére», továbbá az ethikai érzéknek ébrentartása és fokozása. «Társaságunk, ugymond, már ezen az uton is hadat akar üzeni a közéletben fejt sokszor felütő cinizmusnak, frivolitásnak, önfegyelméletlenségnek, s az erkölcsi felelősségérzet hiányának, melyek mind a legélesebb ellentétben állanak a filozófiai felfogással, melyet propagálni akarunk.»

Dr. Böhm Károly, «a filozófiai irányok különbözőségének gyökereiről és megegyeztetésük lehetőségéről» czímen figyelemreméltó cikket közöl. *Dr. Ranschburg Pál* «felfogásbeli tévedéseink törvényszerűsége» czímen *Wundt* és *Finzi* pszichofizikai kísérleteit bővíti ki érdekes meg-

figyelésekkel. *Dr. Pékár Károly* pedig *Darwin* és *Spencer* rendszerének főbb gondolatait mutatja be világosan, a mit jó ismerni azoknak is, kik az ellenkező nézetben vannak. Ha már *Pékár* felhozta azok neveit, kik az ő iskolájukat járják, jó lett volna azt is konstatálni, hogy a darwinizmus már sok elmélkedő előtt kezd lejárni magát. Végül *Weber Károly* értekezésének (a szép és a tetszés) kivonatát olvassuk. Az irodalomban érdekes két magyar filozófusnak harczát látnunk a tér és idő mibenlétéről: *Posch Jenő* ismerteti *Palágyi Menyhért* nagy feltűnést keltő könyvét: «*Neue Theorie des Raumes und der Zeit*».

Folyóiratok szemléje zárja be ez értékes füzetet, melyet újra lelkesen ajánlunk a magyar bölcsélet iránt érdeklődőknek.

BIHARI FERENCZ.

Franciaia Stílusgyakorlatok. Felső osztályok számára. Szerkesztették *Kemény Ferencz* és *Klimó Mihály*. Budapest, 1901. Lampel Róbert. Ára 1 korona 20 fillér.

A szerzők, mint az előszóban kijelentik, hiányt pótolnak e művel s el kell ismernünk, hogy ebben teljesen igazuk van, mert eddig nem volt olyan tankönyv, melyben *jegyzetekkel ellátott, magyar olvasmányok* állottak volna rendelkezésünkre a felsőbb osztályokban francziára való fordítás céljából. Mert hiába, azon nagy reformnak tervezői, mely a középiskolai tanításban most érvényesül, még nem tudtak szakítani a hagyományyal: a fordítás, mint valami kopott kisértet, még most is ott kisért úgy a német, mint a franczia nyelv tanításának egész tervezetén keresztül. Ez a holt nyelvek tanításának tervéből maradt ránk kelletlen örökségképen, s mi, kik az újabb módszer hívei vagyunk, kötelesek vagyunk ehhez ragaszkodni. Azt kell látnunk, hogy az élő nyelvek tanításának központja, célja a fordítás, mert hisz a végeztelt az érettségi vizsgálat jelzi, s itt mindkét nyelvből a magyarból németre, illetve francziára való fordítás a követelmény. A *méthode maternelle* nem tud még teljesen érvényre jutni a tanításban, mert a reformot még a régi módszer hívei készítették. A szerzők is azt mondják az előszóban, hogy nem akartak különálló mondatokat adni fordításul nyelvtani szabályok gyakorlására, hanem inkább összefüggő szöveget, mert ez helyesebb a felsőbb osztályokban, «*ellentétben az elemi és alsóbb tanfolyammal, a hol ez még helyén van.*»

A szerzők ezzel azt árulják el, hogy ők még *Ploetz* methodusának a hívei, a mi pedig lejárt már magát. Én legalább az alsóbb osztályokban abszolote nem fordítottok, hanem tisztán élő beszédgyakorlat útján igyekszem haladni, még a nyelvtanban is. No de vegyük a dolgot a mint